Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Kraków, 6 maja 2019

Prezes IPN dr Jarosław Szarek wręczył w Krakowie Krzyże Wolności i Solidarności dawnym działaczom opozycji demokratycznej. Odznaczenia nadaje Prezydent RP.

KRZYŻ
WOLNOŚCI

KRZYŻ
WOLNOŚCI

PRZYSTANEK HISTORIA

PRZYSTANEK HISTORIA

PRZYSTANEK HISTORIA

PRZYSTANEK HISTORIA

INSTYTUT
KRZYŻ
WOLNOŚCI
I SOLIDARNOŚCI

INSTYTUT
KRZYŻ
WOLNOŚCI
I SOLIDARNOŚCI

KRZYŻ

KRZYŻ

PRZYSTANEK HI

PRZYSTANEK HISTORIA

PRZYSTANEK HI

PRZYSTANEK HISTORIA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

CZYTELNIA

CZYTELNIA

> – Przez dwadzieścia osób, które miałem zaszczyt uhonorować, można opisać najnowszą historię Polski – powiedział prezes IPN w swoim wystąpieniu. Jak podkreślił, wśród odznaczonych znalazły się osoby z Czarnego Marszu, które w 1977 r. odpowiedziały na śmierć Stanisława Pyjasa, ze Studenckiego Komitetu Solidarności, z pokolenia Solidarności, już tej wielkiej – stanu wojennego, a także najmłodsi, którzy demonstrowali w końcu lat 80.

W imieniu odznaczonych głos zabrał Grzegorz Surdy. Uroczystość, na której gościliśmy m.in. wojewodę małopolskiego Piotra Ćwika, konsula generalnego Węgier w Krakowie prof. Adrienne Körmendy, dr Wandę Półtawską oraz parlamentarzystów, przedstawicieli wojska, samorządu, instytucji i organizacji lokalnych, odbyła się w Centrum Edukacyjnym „Przystanek Historia" krakowskiego IPN.

Krzyże Wolności i Solidarności są nadawane za zasługi w działalności na rzecz niepodległości i suwerenności Polski oraz respektowania praw człowieka w PRL. Przedstawiamy krótkie biogramy 19 odznaczonych osób. Wykaz nie zawiera danych pięciu osób, które nie wyraziły zgody na przetwarzanie danych osobowych.

- **Marek Stanisław Byrgiel**

Od 1979 r. związany z młodzieżową antykomunistyczną grupą konspiracyjną „Porozumienie Młodych", działającą na terenie Skawiny i współpracującej z krakowskimi strukturami Konfederacji Polski Niepodległej. Uczestnik akcji ulotkowych, malowania napisów antyreżimowych i manifestacji patriotycznych. Drukarz i kolporter wydawnictw podziemnych. Represjonowany i inwigilowany w związku z prowadzoną działalnością niepodległościową.

- **Stanisław Piotr Chmielewski**

Związany z NSZZ „Solidarność" od 1980 r., współtwórca struktur związku w Zespole Elektrociepłowni Kraków. Po wprowadzeniu stanu wojennego współorganizator strajku protestacyjnego i podziemnej „Solidarności". Uczestnik manifestacji patriotycznych oraz akcji pomocy represjonowanym i ich rodzinom. Kolporter wydawnictw podziemnych, redaktor „Solidarności Energetyków". Inwigilowany przez SB.

- **Jan Władysław Fróg**

Po wprowadzeniu stanu wojennego współzałożyciel tajnej „Solidarności" w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Organizator i uczestnik demonstracji antyreżimowych i akcji

ulotkowych. Drukarz i kolporter wydawnictw podziemnych, współpracownik Regionalnego Komitetu Solidarności. Inicjator akcji interwencji w celu przywrócenia do pracy zwolnionych z uczelni działaczy opozycyjnych.

- **Ryszard Leon Golański**

Współzałożyciel NSZZ „Solidarność” w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestnik strajku okupacyjnego na uczelni, w ramach ochraniającej akcję Gwardii Strajkowej. Przewodniczący Tajnej Komisji „Solidarności” w Instytucie Elektroniki AGH. Uczestnik akcji pomocy działaczom opozycji, kolporter wydawnictw podziemnych. Represjonowany i inwigilowany przez SB.

- **Małgorzata Maria Kotarba**

W 1976 r. zaangażowała się w działalność w Komitecie Obrony Robotników. Uczestniczka Czarnego Marszu po zamordowaniu Stanisława Pyjasa, sygnatariuszka deklaracji założycielskiej i rzecznik Studenckiego Komitetu Solidarności (pod panieńskim nazwiskiem Gątkiewicz). Od 1980 r. związana z NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Krakowie. Po wprowadzeniu stanu wojennego działała w podziemiu, m.in. kolportowała wydawnictwa antyreżimowe. Represjonowana i inwigilowana przez SB.

- **s. Elżbieta Janina Krawczyk**

Od 1974 r. związana z Duszpasterstwem Akademickim „Beczka” krakowskich dominikanów, od 1977 r. z Komitetem Samoobrony Społecznej KOR, rzeczniczka Studenckiego Komitetu Solidarności. Organizatorka struktur „Solidarności” środowisk medycznych w Rabce-Zdroju, delegat na I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowana do marca 1982 r. Związana z Duszpasterstwem Ludzi Pracy w Rabce, kolporterka wydawnictw podziemnych. Inwigilowana przez SB.

- **Marcin Jan Mamoń**

Od 1984 r. związany z Duszpasterstwem Szkół Średnich „Przystań” krakowskich dominikanów, od 1985 r. z Federacją Młodzieży Walczącej, a następnie Ruchem „Wolność i Pokój” oraz reaktywowanym w 1988 r. Niezależnym Zrzeszeniem Studentów. Uczestnik demonstracji antyreżimowych, akcji ulotkowych i akcji malowania napisów, kolporter wydawnictw podziemnych. Wielokrotnie zatrzymywany i karany przez kolegia ds. wykroczeń.

- **Maria Michałek**

Od 1980 r. związana z NSZZ „Solidarność” na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po wprowadzeniu stanu wojennego kolportowała wydawnictwa podziemne. Organizatorka

cyklicznych demonstracji pod tablicą pamięci w Instytucie Zoologii UJ, gdzie z okazji świąt narodowych i 13 dnia każdego miesiąca składała kwiaty. Uczestniczka akcji pomocy więźniom politycznym i ich rodzinom, demonstracji patriotycznych oraz działalności duszpasterstw w Mogile i Mistrzejowicach.

- **Julian Morawiec**

Współorganizator NSZZ „Solidarność” w Krakowskich Zakładach Elektronicznych „Unitra-Telpod”. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestnik strajku w KZE. Aresztowany i skazany przez Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego na rok i sześć miesięcy więzienia w zawieszeniu oraz grzywnę. Na wniosek prokuratury Sąd Najwyższy uchylił zawieszenie kary, jednak jej wykonanie wstrzymano z powodu amnestii w 1983 r. Represjonowany i inwigilowany przez SB wyjechał z Polski w 1985 r.

- **Renata Barbara Murawska**

Od 1976 r. związana z Komitetem Obrony Robotników i KSS KOR, a następnie Studenckim Komitetem Solidarności. Kolporterka wydawnictw podziemnych. Z uwagi na prowadzoną działalność uniemożliwiono jej podjęcie pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz różnych zakładach pracy na terenie województwa kieleckiego. W okresie stanu wojennego zaangażowała się w pomoc więzionym i ich rodzinom. Inwigilowana przez SB.

- **Krzysztof Zbigniew Nowakowski**

Od 1980 r. związany z Niezależnym Zrzeszeniem Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego, NSZZ „Solidarność” oraz – od 1982 r. – z Konfederacją Polski Niepodległej. Uczestnik strajku okupacyjnego Collegium Novum UJ (luty 1981 r.) i akcji wsparcia dla strajku uczniowskiego we Włoszczowie w 1984 r. przeciwko usunięciu krzyży ze szkoły. Od 1983 r. uczestnik Marszów Szlakiem I Kompanii Kadrowej. Represjonowany i inwigilowany przez SB.

- **Józefa Barbara Parzelska**

Związana z NSZZ „Solidarność” od 1980 r. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestniczka głodówki w parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego w Mistrzejowicach, której uczestnicy wyrażali solidarność z internowanymi, głodującymi w Rzeszowie-Załężu. Aktywna uczestniczka Konfraterni Robotniczej w parafii mistrzejowickiej oraz Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego im. kard. Stefana Wyszyńskiego, a także akcji pomocy prześladowanym i więzionym.

- **Barbara Smardz**

Związana z podziemnym Niezależnym Zrzeszeniem Studentów od połowy lat 80., współpracowniczka Tajnej Komisji Robotniczej Hutników NSZZ „Solidarność” w Hucie im. Lenina. Kolporterka wydawnictw podziemnych, współpracowała przy druku

konspiracyjnego pisma NZS Akademii Górniczo-Hutniczej „Gwarek” oraz pisma TKRH „Solidarności Hutników”.

- **Grzegorz Mariusz Surdy**

Od 1981 r. związany z Niezależnym Zrzeszeniem Studentów. Po wprowadzeniu stanu wojennego zaangażował się w działalność podziemną. Organizator i uczestnik akcji ulotkowych i plakatowych, redaktor i organizator kolportażu pism podziemnych, współorganizator audycji Radia „Solidarność”. Od 1985 r. związany z Ruchem „Wolność i Pokój”, uczestnik Międzynarodowej Konferencji Praw Człowieka w parafii św. Maksymiliana Kolbego w Mistrzejowicach (1988). Dwukrotnie skazany na karę więzienia, wielokrotnie na kary finansowe, inwigilowany przez SB do 1990 r.

- **Wojciech Ludwik Szopiński**

Współorganizator struktur NSZZ „Solidarność” w Przedsiębiorstwie Hurtu Spożywczego w Nowym Targu w 1980 r. Przewodniczący Sekcji Interwencji Komisji Zakładowej, członek prezydium Zarządu Delegatury Regionu Małopolska NSZZ „Solidarność” w Nowym Targu. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowany i osadzony do marca 1982 r. w ośrodku odosobnienia w Rzeszowie-Załężu.

- **Ryszard Wyrobiec**

Od 1980 r. związany z NSZZ „Solidarność”, przewodniczący Komisji Zakładowej w Bumar-Fablok w Chrzanowie. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowany do stycznia 1982 r. Po zwolnieniu z internowania zaangażował się w działalność podziemną w ramach tajnego Prezydium NSZZ „Solidarność” Bumar-Fablok, w związku z czym był nękany przez SB rozmowami ostrzegawczymi i inwigilowany.

Odznaczeni pośmiertnie

- **Franciszek Perlak (1927-1987)**

Skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Rzeszowie w 1950 r. na pięć lat więzienia za wsparcie udzielane oddziałom podziemia niepodległościowego. Od 1978 r. związany z Komitetem Samoobrony Chłopskiej w Łowisku oraz Komitetem Samoobrony Społecznej KOR. Kolporter wydawnictw podziemnych. Od 1980 r. zaangażowany w działalność w „Solidarności Wiejskiej”, w 1981 r. współtwórca struktur NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych na Podkarpaciu. Po wprowadzeniu stanu wojennego internowany do marca 1982 r., następnie zaangażowany w działalność podziemną. Inwigilowany przez SB.

- **Józef Stanisław Słaboń (1949-2007)**

Związany z NSZZ „Solidarność” od 1980 r., członek Prezydium Komisji Zakładowej w

Charsznickiej Odlewni Żeliwa. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestnik strajku, aresztowany, a następnie w styczniu 1982 r. skazany przez Sąd Wojewódzki w Kielcach na rok i 10 miesięcy bezwzględnego pozbawienia wolności oraz pozbawienia praw publicznych na trzy lata. Zwolniony z więzienia w kwietniu 1983 r.

- **Andrzej Marek Szewczyk (1959-1982)**

W 1980 r. zaangażował się w działalność niepodległościową, którą szczególnie rozwinął po wprowadzeniu stanu wojennego – współpracował z Komitetem Oporu Społecznego, brał udział w akcjach malowania napisów na murach. W nocy z 17 na 18 kwietnia 1982 r. został napadnięty i bestialsko pobity przez funkcjonariuszy ZOMO. Zmarł w szpitalu 8 czerwca 1982 r. nie odzyskując świadomości. Był pierwszą ofiarą stanu wojennego w Krakowie.

Informacje biograficzne opracowane na podstawie uzasadnień wniosków o nadanie odznaczenia.